

۲۰۱۴/۱۲/۱۰

دکتور محمد نعیم اسد

یک جا شدن بانک ها در کابل بانک ملی، پشتنی تجارتي بانک و کابل بانک جدید

۱ - مفهوم و معنی اقتصادی یک جا شدن یک تصدی

در این اواخر در رسانه ها از یک جاشدن بانک ملی افغان، پشتنی تجارتي بانک و کابل بانک جدید خبر هایی پخش شده است. بنا بر آن ایجاب می کند تا مطالبی چند در باره مفهوم، انواع و انگیزه های یک جا شدن بانک ها به حیث تصدی اقتصادی، خدمت خوانندگان گرامی پورتان وزین افغان جرمن آنلاین تقدیم گردد.

به این ارتباط در آثار اقتصادی از دو اصطلاح صحبت می شود Fusion و یا Merger که عبارت از حل دو یا بیشتر تصدی مستقل به یک واحد اقتصادی و حقوقی می باشد که در آن حد اقل یک تصدی استقلال حقوقی خود را از دست می دهد.

شکل دیگر یک جا شدن عبارت از Acquisition است که طبق آن یک تصدی قوی اقتصادی تصدی های دیگر را از طریق خرید اسهم و سایر اقدامات در تسلط خود می آورد و تصدی های گرفته شده صرف به حیث اشتراک کنندگان دارای آزادی می باشند.

در این جا، یک جا شدن بانک های سه گانه افغانی به حیث ادغام و یا امتزاج شناخته می شود که هدف آن منحل شدن هر سه بانک به یک واحد اقتصادی که تحت یک عنوان دیگر فعالیت می کند. آزادی های اقتصادی و حقوقی هر سه بانک به این واحد جدید بدون قید و شرط انتقال می یابد.

در عمل بانکداری ادغام و یا امتزاج بانک ها یک امر عادی بوده و نظر به انگیزه های مختلف به عمل می آید. مرجع تصمیم گیری نهایی مالکین بانک ها می باشند. در حالات وقوع بحران بانکی دولت هم غرض حفظ منافع پس انداز کنندگان و دانین بانکی به ادغام بانکی توصیه کرده و تسهیلات (منجمله اعطای قرضه) لازمه را غرض رفع مشکلات سیالیت بانکی به واحد جدید اقتصادی عرضه می دارد، بدون اینکه به پروسه تصمیم گیری بانک جدید مداخله کند. مثلاً انتخاب هیأت مدیره و انتصاب هیأت عامل را به مالکین بانک واگذار می شود.

۲ - انگیزه های ادغام

انگیزه های ادغام عبارت اند از:

- بانک یا بانک های قابل ادغام به تنهایی قادر به انجام وظایف بانکی نباشند،
- در بانک های قابل ادغام به سبب نبود اصل اقتصادی (rationalizations) مصارف اداری بلندتر باشد،
- در بانک های قابل ادغام به سبب پائین بودن سویه فنی و مسلکی مدیران و کارمندان اختصاصی از ظرفیت کامل استفاده نشده و قادر نیستند تا از منابع مالی دست داشته استفاده اعظمی نمایند و خدمات بانکی را در عرصه های مختلف طور شاید و باید عرضه نمایند و عاید مجموعی خدمات عرضه شده را افزایش دهند تا مصارف مجموعی کاهش یابد.
- در اثر عدم استفاده ناکافی ظرفیت، مصارف ثابت فی واحد تولیدی و بالنتیجه بلند بودن مصارف مجموعی فی واحد تولیدی (عدم تطبیق قانون کاهش مصارف یا cost digression) قیمت تمام شد فی واحد تولید بلند تر می باشد. مثلاً بلند بودن پایه تکنانه به توان اقتصادی قرضه گیرنده صدمه می رساند.
- در این نوع بانک ها انگیزه خطر بازده یا حاصل در اثر پائین بودن تنوع تولیدی (diversification) بیشتر است؛ زیرا در این حالت سهم بازار بانک در اثر عدم استفاده محصولات کتلوی کاهش یافته و به این ترتیب مصارف دخول به بازار بلند می رود.
- انگیزه خطر خلاف رفتاری قانونی خاصاً شست و شوی پولی در اثر انتقالات پولی در خارج، سهل انگاری در تطبیق مقررات بازل دو و بازل سه در موضوع تقویه پشتیوانه خطر توسط سرمایه شخصی و در تطبیق ضابطه های نظارت بانکی در بانک های قابل ادغام،

د پانو شمیره: له ۱ تره

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی دلیکنیزی بنی پازوالی د لیکوال په غاره ده، هبله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولی

• بی کفایتی مدیریت (در اثر فقدان دانش مسلکی عدم شایسته سالاری) در بانک های مورد نظر. نکات متذکره به صورت کلی یا قسمی در هر سه بانک از مدتی وجود دارد. خاصاً فقدان توانائی غرض جلوگیری از ضرر متداوم و عدم استفاده معقول از منابع سرمایه گذاری در کابل بانک جدید. تفصیلات آتی ادعای قبلی را به اثبات می رساند.

قابل یاد آوری است که در ساحة بانک های تجارتي خصوصی از سال ۱۳۸۳ انکشافات چشمگیری بوجود آمده است. چنانچه در بین سال های ۱۳۸۳ و ۱۳۹۰ به تعداد ۱۷ مؤسسات مالی جواز نامه بانکداری را کسب نموده اند که از آن جمله ۲ بانک دولتی، ۱۰ بانک خصوصی و متباقی ۵ فروع یا نمایندگی بانک های خارجی اند. اکثر این بانک ها با بازاریابی پُر مصرف و آنهم از طریق تشویق حسابات بخت توانستند مبالغ زیاد سپرده های ارزان و حتی بدون مفاد (حسابات قسمت و بخت) را جلب نمایند. چنانچه سپرده های کابل بانک در اوایل ۱۳۸۷ به ۲۲،۸ میلیارد افغانی و از عزیزى بانک به همین تاریخ به ۷،۸ میلیارد افغانی بالغ گردید که در سال های ۱۳۸۸ و ۸۹ این انکشاف ادامه پیدا کرد. سپرده های بخت و قسمت و آنهم در اثر تعهدات توزیع جوایز دلچسپ از طریق قرعه کشی مورد علاقه خاص واحد های اقتصادی در افغانستان گردید، کُل مبالغ حسابات بخت کابل بانک در اخیر سال ۲۰۰۹ (۱۰ جدی ۱۳۸۸) به ۲۷۴،۶۵۲،۵۰۸ دالر امریکائی بالغ گردید. جریان مبالغ زیاد فعالیت های خدماتی بانکی مانند انتقالات پولی، اعطای قرضه، سرمایه گذاری، انجام معاملات احتکاری در کابل بانک طوری انکشاف کرد که این بانک را به بزرگترین بانک تجارتي افغانستان ارتقا بخشید.

جميع بانک ها در انجام خدمات بانکی از وسایل الکترونیکی استفاده می کنند و انتقال پول از افغانستان به خارج از طریق S.W.I.F.T و IBAN صورت می گیرد که به این طریق تسهیلات زیادی برای تجار، سرمایه گزاران و افراد غرض انتقالات پول به خارج فراهم شده است. موازی با انکشاف سپرده ها، مجموع قرضه های اعطا شده، از جمله کابل بانک، به رشته های مختلف اقتصادی در اخیر سال ۲۰۰۹ قرار گزارش کمپنی A. F. Ferguson به ۷۰۳،۹ میلیون دالر بالغ گردید که سهم هر رشته اقتصادی درین قرضه عبارت است از تجارت ۴۲٪، ساختمان ۱۵٪، صادرات و واردات ۱۲٪، الکترونیک ۹٪، صنایع تولیدی ۸٪ و سایر رشته ها ۱۴٪ در این مدت کوتاه بانک های خصوصی توانستند شبکه بانکی را در کابل و مراکز ولایات کشور توسعه بخشند و زمینه استفاده خدمات بانکی را برای تعداد زیاد مشتریان فراهم سازند. چنانچه کابل بانک دارای ۶۸ نمایندگی که ۲۸ نمایندگی آن در ولایات اجرای وظیفه می کنند. عزیزى بانک که در سال ۲۰۰۶ تأسیس گردید دارای ۶۶ نمایندگی (۲۷ در کابل و ۳۹ در ولایات) و باختر بانک دارای ۱۶ نمایندگی می باشد. طبق معلومات د افغانستان بانک تسهیلات فوق الذکر در ۳۴ ولایت کشور به شمول شهر کابل قابل دسترسی بوده و کارت های بدهی و اعتباری در ۸ ولایت کشور و شهر کابل عرض استفاده به دسترسی مشتریان قرار می گیرد. بدیهی است که موجودیت و نگهداری نمایندگی ها توأم با مصارف می باشد. مصارف می توان مصارف بلند اداری را از خلال گزارش حسابات احتمالی بانک های متذکره تثبیت نمود.

مجموع دارائی های نظام بانکی افغانستان در سال ۱۳۹۰ بالغ بر ۲۲۲،۰۰۸ میلیارد افغانی گردید که در برابر سال ۱۳۸۹ (۱۹۱،۶۵ میلیارد) یک رشد ۱۵،۸۸ در صد را نشان می دهد. در این رشد در بانک های دولتی به اندازه ۵۲،۲۲٪، در نمایندگی خارجی به اندازه ۲۴،۱۵٪ و سایر گروپ بانک های خصوصی به اندازه ۷،۴۹ فیصد تخمین می گردد.

در سال ۱۳۹۰ در جمله مجموع دارائی ها مبلغ ۳۸،۰۰۲ میلیارد افغانی و یا ۱۷،۱۲٪ قروض ناخالص^۳ نظام بانکی شامل می باشد. این قروض ناخالص در سال ۱۳۸۹ به ۷۶،۹۵ میلیارد افغانی بالغ شده است که به این طریق قروض ناخالص یک کاهش را در سال ۱۳۹۰ به اندازه ۳۸،۸۵ میلیارد افغانی و یا ۵۰،۵۹٪ نشان می دهد. علت این کاهش عبارت از بحران کابل بانک و تجزیه آن به «کابل بانک در حال تصفیه» (یا بانک بد) و به «نوی کابل بانک» (بانک خوب) می باشد.

^۱) IBAN = International Bank Account Number; SWIFT= Society Worldwide Internal Financial Telecommunication

^۲ ر ک به بیلاس ۳۱ ماه می ۲۰۰۸ کابل بانک و حساب بیلاس و مفاد ضرر عزیزى به بانک به همین تاریخ
^۳ شاید منظور از قروض ناخالص، قروض باشند که در خطر قرضه رعایت نشده است.

د پانو شمیره: له ۲ تر ۵

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنی د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولی

به اساس معلومات د افغانستان بانک سهم اعطای قرضه به آن رشته های اقتصادی بیشتر است که از نگاه بلند بودن منفعت قادر به پرداخت تکتانه بلندتر ۱۸ الی ۳۰ فیصد می باشند، مثلاً تجارت و ساختمان. حجم اعطای قرضه به آن رشته های اقتصادی فوق العاده پائین است که ضرورت به قرضه های اختصاصی (زراعت، صنایع و تعمیرات) دارند.

در سال ۱۳۹۰ امانات بانک های تجاری بالغ به ۱۵۸،۰۰۶ میلیارد افغانی شده که مرکب از ۱۰۶،۲۶۶ میلیارد امانات رویتی (حساب جاری)، ۱۴،۰۲۸ میلیارد امانات میعاد و ۳۷،۷۱۲ میلیارد می باشد. مجموع امانات به مقایسه ۱۳۸۹ به اندازه ۲،۸۶۴ میلیارد افغانی کاهش را نشان می دهد که علت آنرا می توان در بحران بانکی کابل بانک توجیه کرد. سهم بانک های خصوصی در مجموع امانات به ۶۲،۵۷ فیصد، سهم نمایندگی های خارجی به ۱۹،۸۴ فیصد و سهم بانک های دولتی به ۱۸،۴۶ فیصد می رسد.

مجموع سرمایه مقرراتی^۴ در سال ۱۳۹۰ به ۱۵،۷۱ میلیارد افغانی بالغ گردید که در آن به مقایسه ۱۳۸۹ به اندازه ۳۳،۳۲ فیصد یا ۷،۸۲۰ میلیارد افغانی کاهش رخ داده است. علت آن بحران کابل بانک است که در اثر سوخت قرضه های بانک مذکور قسمت زیاد سرمایه آن بانک از بین رفت.

در آغاز انکشاف بانکداری از جمله بانک های تجاری دولتی (بانک ملی افغان و پشتنی تجاری بانک و بانک انکشاف صادرات افغانستان) تنها بانک انکشاف صادرات در سال های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵ توانست مبلغ ۷ میلیون دالر (به مقایسه ۱۰ میلیون دالر سرمایه شخصی) قرضه تجاری کوتاه مدت به نرخ تکتانه ۱۰ الی ۱۲٪ به اختیار بعضی تصدی های افغانی قرار دهد. در اثر مدیریت درست قرضه، باز پرداخت جمیع مبالغ قرضه اعطا شده با تکتانه دو باره به بانک متذکره بودن تعلل و خطر قرضه به عمل آمد.

طوریکه از خلال تشریحات بالائی بر می آید، سهم انکشاف معاملات بانکی دو بانک تجاری دولتی (بانک ملی افغان و پشتنی تجاری بانک) به مقایسه بانک های خصوصی در انکشاف بانکداری پائینتر بود.

در اثر بی کفایتی های مدیریتی، بانک ملی افغان نتوانست آن شهرت پیشقدم نهضت صنعتی شدن افغانستان را که از آغاز تأسیس الی کودتای ثور ۱۹۷۸ به دست آورده بود، دوباره احیا نماید. همچنان بی کفایتی مدیریتی در پشتنی بانک باعث شد تا از شهرت و اعتماد بانکی آن استفاده بیشتر نشده بلکه در اثر اداره ناقص و دست بازی های مقام مدیریت یک قسمت دارائی آن بانک حیف و میل شود. طبق رسانه خبری انترنیتی افغان پیپر (۲۲،۰۹،۱۳۹۰) دپشتنی تجاری بانک به مبلغ ۵۰ میلیون دالر به سبب اعطای قرضه به ۷۰ موسسات گم نام به بحران مالی مواجه شد. امید است که به این طریق وجوه تقاعد مامورین که بیش از ده میلیون دالر می شود و از طرف وزارت امور کار و اجتماعی اداره می شد و قسمت اعظم سرمایه بانک انکشاف صادرات افغانستان را می ساخت و در اثر ادغام به پشتنی تجاری بانک انتقال یافته است، به خطر مواجه نشده باشد.^۵

در کنار بانک های تجاری متعارف، تحت عنوان بانک اسلامی کدام بانکی به سرمایه گذاری افغانی تا حال در افغانستان تأسیس نشده است. اما نمایندگی ها خارجی اسلامی از قبیل حبیب بانک پاکستان، بانک ملی پاکستان، آرین بانک ایران، بانک ملی پنجاب و بانک الفلاح که در کابل مصروف اند، معاملات بانکی اسلامی را به شکل Islamic Banking Windows برخی معاملات مالی اسلامی را انجام می دهند و این صلاحیت را توسط متحدالمال ۰۴ / ۰۵ / ۱۳۸۹ احراز نموده اند. بعضی بانک های تجاری افغانستان در تبلیغات خویش از اجرای معاملات اسلامی مالی تذکر میدهند. قابل یاد آوری است که دو متحد المال^۶ نمبر ۰۴ و ۱۳۸۹ / ۰۵ صادر شده ئی مدیریت نظارت د افغانستان بانک که به بانک های تجاری غیرافغانی غرض رهنمائی مسایل بانکداری اسلامی عرضه شده است، بانک های تجاری افغانی را هم که معاملات مالی اسلامی را انجام می دهند دربر می گیرد. بحران بانکی در افغانستان در اوایل ماه سنبله ۲۰۱۰ در اثر مشکلات سیالیت کابل بانک باعث تشویش دانشمندان، مشتریان بانکی و سایر علاقمندان در سیستم بانکی افغانستان گردید. گرچه از مدت های زیادی به این طرف وقوع

^۴ سرمایه مقرراتی نظر به تعریف دافغانستان بانک عبارت از سرمایه اصلی و سرمایه ضمنی (مراجعه شود به فصل سوم، مبحث مطابقت سرمایه شخصی).

^۵ معلومات شخصی؛ زیرا مولف قبلاً از ادغام بانک انکشاف صادرات برای مدتی بحیث رئیس هیأت مدیره این بانک ایفای وظیفه می کرد.

^۶ متحد المان نمبر ۰۴-۸۹ در باره Islamic Banking Windows و نمبر ۰۵-۸۹ در باره تأسیس Islamic Banking Windows در بانکهای تجاری با رعایت قواعد شریعت اسلامی یک سلسله معیاراتی را طرح کرده است در مباحث بعدی مورد مطالعه قرار می گیرد.

د پانو شمیره: له ۳ تر ۵

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولی

چنین بحران پیش بینی شده می توانست، اما این تشویش مخصوصاً بعد از نشر یک گزارش در واشنگتن پست ماه فیبروری ۲۰۱۰ باعث شد تا بالاخره د افغانستان بانک اقدامات لازم را در اوایل ماه سنبله غرض برکناری هیأت رهبری کابل بانک اتخاذ نماید.^۷ گرچه رئیس دولت، وزارت مالیه و د افغانستان بانک کوشش نمودند تا با وعده ها و تسلی ها و ترزیک کمک مالی تشویش و ترس مشتریان، مخصوصاً امانات گذاران کابل بانک را کاهش دهند، با آنهم مشتریان کابل بانک در ظرف ۴۸ ساعت در حدود ۱۸۰ میلیون دالر سپرده های خویش را از نمایندگی های کابل بانک برداشت کردند. این ترس و تشویش به مشتریان به سایر بانک ها هم سرایت کرد که در نتیجه آن یک سلسله برداشت ها پولی در دیگر بانک ها هم صورت گرفت. این واقعه باعث شد تا به اعتماد سیستم بانکداری صدمه جبران ناپذیر وارد گردد.

هیأت نظار و هیأت عامل کابل بانک، هیأت عامل بانک مرکزی و مدیریت نظارتی آن نهادهای اند که در اجرایی قروض و سرمایه گذاری غیر قانونی کابل بانک به صورت مستقیم و غیر مستقیم نقش داشته اند. بانک مرکزی افغانستان مطابق به ماده ۴۲ قانون بانکداری موظف بود تا از اجراءات کابل بانک نظارت کند، د افغانستان بانک تا مدتی مکلفیت های خود را ایفا نکرده و هیچ نوع فعالیت در زمینه تعزیرات مالی و اداری علیه کابل بانک، اقدامات باز دارنده از بحران، پلان های اصلاحی، و طرز العمل اجرای اقدامات اصلاحی را اتخاذ نکرده است.^۸

به اساس تشریحات فوق می توان گفت که مفکوره یک جا ساختن و یا ادغام بانک های سه گانه از نگاه اقتصادی (توسعه خدمات بانکی و کاهش مصارف اداری) است و این معقولیت در صورتی تحقق می یابد که نواقص تذکار یافته از بین رفته و یک ستراتیژی موثر و کارا برای تحقق یابی آن شرایط ذیل طرح و تطبیق گردد:

- سازماندهی یا تشکیلات بانک جدید باید مشتری گرا و بازار گرا باشد و از پوتانسسیال بازار به حد اعظمی استفاده و مطابق به ضرورت اجتماع و اقتصاد انواع مختلف محصولات بانکی آماده شده عرضه گردند. قیمت محصولات بانکی طوری تثبیت گردد که از طرف مشتریان و بازار قابل تحمل باشد.
- دولت نه باید در تصمیم گیری ارگان های اداری بانکی مداخله کند. اما د افغانستان بانک باید وظیفه نظارتی خود را در تثبیت شایستگی و اهلیت فنی هیأت مدیره و هیأت عامل بانک مطابق به مقررات قانون بانکداری افغانستان انجام دهد.

- کارمندان فنی و اداری هر کدام نظر به وظایف محوله به صورت متداوم مورد آموزش قرار گیرند. اهلیت فنی، تجربه کاری و موفقیت در انجام وظایف محوله باید به حیث معیارات ترفیع و تثبیت حقوق شناخته شود نه دیگر ملحوظات. گزارش دهی ارزیابی سالانه فعالیت های اجرایی کارمندان به مقام رهبری بانک باید یک امر ضروری باشد.
- شعبات بانکی باید مطابق به اصل مشتری و بازار گرائی تعریف شده تعریف وظایف، صلاحیت ها و مسؤولیت ها کارمندان رهبری شعبات مربوطه واضح گردد.

- بانک جدید باید برای تقویه امکانات تمویل منابع غرض سرمایه گذاری کوشش کند تا تنوع (diversification) در پس اندازها مثلاً تشویق پس اندازهای تحصیلی، تعمیرات، تقویه تقاعد، پس اندازهای اوسط المدت جایزه وی و غیره و در سایر خدمات بانکی مثلاً اعطای انواع قرضه های مختلفه با تکتانه های مساعد را بوجود آورده و زمینه انجام معاملات بانک اسلامی رابه تدریج، از قبیل اجاره و مرابحه، و غیره، طوریکه فعلاً در بعضی بانکها کم و بیش مروج است فراهم سازند.

- در سازماندهی و تشکیل بانک شعبات نظارتی مانند بررسی داخلی (internal control)، بررسی قرضه و بررسی مقررات بازل (Basel) پلان گذاری شده و جداً به صورت متداوم (سالانه یک مرتبه) از طرف شعبه نظارتی د افغانستان بانک مورد بررسی قرار گیرد. مزید بر آن در سازماندهی یا تشکیلات ساختاریک شعبه مشورتی تحت عنوان Controlling (به معنی پلانگذاری، مراقبت و رهنمائی) که مستقیماً تحت اثر هیأت عامل بوده و فاقد صلاحیت دسپلینی باشد، در نظر گرفته شود. وظیفه این شعبه مشورتی جمع آوری و ارزیابی اعداد لازمه درباره نتایج کوتاه مدت (ماهانه، سه ماهه، شش ماهه سالانه) سنجش بازده های پیش بینی شده ئی سالانه، پلانگذاری ستراتیژی حسابات

^۷ رک به سایت افغان جرمن آن لاین: ترجمه انجینر کریم عطائی از شیبیل م لاین؛ قطار حمله سرمایه گذاران مقابل کابل بانک ۴ سپتمبر ۲۰۱۰ و ترجمه عوث جانباز: بحران بانکی و محرومیت حامد کرزی ۵ سپمبر ۲۰۱۰

^۸ رک به محمد نعیم اسد: علم اقتصاد تصدی بانکداری اسلامی جلد سوم ص ۳۰۰ به بعد

اختتامیه بانک (بیانسن، مفاد و ضرر و گزارش)، ارزیابی نتایج ضابطه های ترتیب شده شعبات بررسی قرضه و مقررات بازل در باره پشتیبانیه نئی خطر توسط سرمایه شخصی و ترکیبات آن، میباشد که به صورت متداوم آماده شده غرض تصمیم گیری هیأت عامل ارائه گردد تا درباره پیشنهادات شعبه کنترولینگ تصمیمات لازمه اتخاذ شده بتواند. ناگفته نماند که شعبات بررسی داخلی، بررسی قرضه و شعبه بررسی ضابطه های مقررات بازل به حیث شعبات مشورتی (staff position) در تشکیلات یا سازماندهی بانک که دارای وظایف اجرائی نمی باشند، در نظر گرفته شود.^{۱۰}

● دولت و د افغانستان بانک باید درباره احیای بانک های اختصاصی مانند بانک انکشاف زراعتی، بانک انکشاف صنعتی، بانک انکشاف صادرات و بانک رهنی تعمیراتی و کسه های کوپراتیفی و انکشاف میکرو و فینانس اقدامات لازمه را اتخاذ نماید. مثلاً سرمایه شخصی ضبط شده نئی بانک های متذکره را به آنها باز پرداخت نموده و زمینه را برای جذب قرضه های درازمدت بانک های انکشافی جهانی و آسیائی فراهم سازد. برای تقویه بیشتر منابع مالی این بانک ها باید از نشر صکوک اسلامی (یک نوع سند قرضه که در مفاد و ضرر بانک شریک بوده و دارای ربح یا تکتانه نمی باشند). استفاده شود تا به این طریق احتیاجات قرضه زار عین، صنایع (کوچک، متوسط و بزرگ)، صادر کنندگان و کسبه کاران روستائی به نرخ ارز انتر (به مقایسه بانک های تجارتي تجارتي) فراهم گردد و زمینه را برای رشد و انکشاف تولید محصولات داخلی مساعد سازد.

و من الله التوفیق

^{۱۰} این معلومات به اساسات مطالعات عملی و تجارب کاری نویسنده بنا یافته اند.

د پانو شمیره: له ۵ تر ۵

افغان جرمن آنلاین په درننبت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ